

DR KENÉZ - KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

SZOMBAT

„Az

Elnök úr”

**Beszélgetés Eppler Sándorral. —
Prof. Donáth Gyula levele. — Kik
utaznak Palesztinába? — A párisi
„Szombat”. — A rabbinék életkora.
— Abeszín pikantéria. — Olvasom...
Nem olvasom... — Hírek, riportok.**

HIRDETMÉNY

husvétii pászka (macesz) forgalombahozataláról

A pesti izr. hitközség előjárósága tudomására adja Budapest székesfőváros IV IX., valamint X. és XIV. kerületek területén lakó híveknek, hogy pászka (macesz) szükségletük folyó évi március 22 napjától (vasárnaptól) kezdve a szokott helyeken bezerezhető.

Ezek az elárúsító helyek naponként délelőtt 8 órától 1 óráig és délután 5 órától 7 óráig, szombat este 7 órától fél 10 óráig állanak nyitva a t. Vásárlóközönség rendelkezésére.

Vendéglősök, kávéháztulajdonosok, kávémérők, fűszeresek és élelmiszerkereskedők a fent megjelölt elárúsítóhelyeken is kaphatnak pászkát, míg viszonteladás céljából nagyobb szükségleteik kielégítése végett a hitközség székházában (VII., Sip u. 12. l. 52. sz.) levő macesz-irodához kell fordulniuk, ahova igénylésüket telefon útján (41—9—18) is bejelenthetik.

A pászka ára kg-ként 1 pengő 40 fillér, a macesz-dara 1 pengő 70 fillér, valamint az „FF” jelzésű finom macesz-dara (liszt) ára kg-ként 1 pengő 80 fillér. A széderesti smure-macesz az összes árudákban kapható, kis csomagban 90 filléres és nagy csomagban 1 pengő 80 filléres áron.

A folyó évben a macesz árát a múlt évben leszállítottán tartottuk fenn, dacára annak, hogy a liszt árának emelkedése a macesz árának telemlését tenné indokolttá, viszont azonban kedvezményt ezúttal sem adhatunk. Teljesen céltalan tehát, ha bárki is kedvezményes pászka ügyében akár a hitközséghez, akár a körzeti elnökséghez fordul, mert kedvezményt senki sem kaphat.

Figyelmeztetjük a t. Vásárlóközönséget, hogy a pászka árán felül egyéb címen semmit sem kötelesek fizetni. Figyelmeztetjük a t. Hitteltestvéreket arra is, hogy az érvényes gabellatérítési jegyek a macesz vásárlásánál, mint készpénz forgatásnak el. E gabellatérítési jegyeknek azonban valamely kőszáros, baromfikereskedő, vagy vágoda által le kell bélyegezve lenniök, mert máskülönben érvénytelenek. A gabellatérítési jegyek értékéből 10% kezelési költség vonatik le és csak az ezután fennmaradó összeg tudható be a vásárolt pászka árának elszámolásánál. Fontos tudnivalóként jegyezzük itt meg azt, hogy gabellatérítési jegyek az összes árudákban a macesz vásárlásnál beválthatók.

Végül nyomatékosan figyelmeztetjük a híveket arra is, hogy a hitközség területén kizárólag a pesti izr. hitközség előjárósága van feljogosítva a pászka-gyártására és forgalombahozatalára, ennélfogva idegen helyről pászkát behozni tilos. Az ezen tilalom ellenére behozott pászka a közigazgatási hatóságok által el fog koboztatni, a tilalom ellen vétőkkel szemben pedig a kihágási büntető eljárás meg fog indíttatni.

A PESTI IZR. HITKÖZSÉG ELŐLJÁRÓSÁGA.

Dr. CSERGŐ HUGÓ FELOLVASÁSA.

A szabadegyetem felolvasósorozatában dr. Csergő Hugó olyasott fel március 23-án „A zsidó vallású írók a magyar nemzeti irodalomban” címmel. A mindvégig érdekes előadást dr. Csergő Hugó érdekes emlékeztetésekkel fűszerezte. Megleivenítette a nagyszámú közönség előtt Jolán Mórt, Kiss Józsefet, Ágai Adolfot és másokat. Itt volna az ideje, hogy Csergő Hugó megírja visszaemlékezéseit.

UTAZÁSI KEDVEZMÉNYEK a budapesti Nemzetközi Vásár belföldi látogatói számára: A vásárigazolvány az ösz-

zes magyar vasutvállalatok vonalain. május 2-től május 18-ig Budapestre és május 8-tól május 24-ig Budapestről vissza 10 százalékos kedvezményre jogosít. A belföldi utasok teljesárú jegyet vesznek, amellyel díjmentesen utazhatnak vissza az induló állomásra. Ugyan csak féárú utazásra jogosít a vásárigazolvány a MFTTR és a DGT dunai hajóin április 24-től május 31-ig. A MÁVAUT vonalain a vásárigazolványok tulajdonosai 20—50 százalékgig terjedő kedvezményben részesülnek. Részletes felvilágosítás és vásárigazolványok a vásárló képviselőinél és az utazási irodákban kaphatók.

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Prága - Bécs - Berlin

EPPLER SÁNDOR a prágai hitközség szociális terveiről

Az ITA tudósítója beszélgetést folytatott *Norbert Adler*rel, az egyesült prágai hitközségek szociális bizottságának elnökével a prágai zsidóság nagyszabású szociális programjáról. A program valóban megérdemel minden figyelmet. Csaknem felöleli a prágai zsidóság minden rétegének gazdasági problémáit. Olcsó: 2, 2½ százalékos kölcsönök nyújtásával a küzdő kisexisztenciák megmentését, de legalább is megsegítését teszi lehetővé, kiépíti az ifjúság-gondozást, az iskolákon túl a pályaválasztási tanácsadáson át egészen a munkaközvetítésig, teljesen új alapon szervezi meg a vándorsegélyezést stb. *Csupa égetően aktuális programpontra.* S hogy meg is fog valósulni, arra bizonyos garanciát nyújt a prágai belvárosi és prágai külvárosi hitközségek gazdasági kooperációja, mely lehetővé tette *egy közös, centrális szociális szerv megteremtését.*

A közép- és keleteurópai zsidóság gazdasági és szociális helyzete csaknem azonos ma; ezek a feladatok minden középeurópai ország zsidóságának feladatát képezhetik s így nálunk is aktuálisak. Éppen ezért érdekesnek tartottuk megkérdezni a Pesti Izraelita Hitközség főtitkárát: *Eppler Sándort* ebben az ügyben, hogy halljuk ezekkel a korszerű szociális feladatokkal kapcsolatban a Pesti Izr. Hitközség véleményét is.

Eppler Sándor beszélgetésünk során a legnagyobb dicsérrettel és elismeréssel emlékezett meg a prágai tervről s elmondotta, hogy körülbelül olyan alapon, mint a prágai, a bécsi és berlini hitközség is átszervezte a maga szociális munkarendjét. *Eppler Sándor* szerint a Pesti Izr. Hitközség is készen áll egy, a prágaihoz, bécsihez, berlinihez hasonló, nagyarányú szociális terv megvalósítására, de bizonyos előfeltételek lennének szükségesek ennek a tervnek megvalósításához. Mert hiszen — mondotta *Eppler Sándor* — nem véletlen, hogy a program keresztülvételére a prága-belvárosi és prága-külvárosi

hitközségek fuzionáltak, mert hiszen ilyen nagyarányú terv megvalósítására egyedül a prága-belvárosi hitközség nem lett volna képes.

A kérdésnek ehhez a részéhez mi nem tudunk hozzászólni, mert ez adminisztrációs szakkérdés, amihez szakemberek jobban értenek. Minket a köz szempontjából csak az érdekel, hogy *a prágai példa nálunk is alkalmas volna a követésre s hogy Eppler Sándor maga is elismeri ezt.*

Valóban aktuális volna nálunk is olcsó kölcsönökkel a fuldokló kisexisztenciák segítségére sietni és az ifjusági kérdést is csak úgy lehet gyökeresen megoldani, ha a szociális és gazdasági oldaláról fogják elkezdni a megoldást.

Az kétségtelen, hogy egy ilyen nagyszabású terv keresztülvitele nem szimpla művelet. Bizonyos, hogy a prágai hitközségek fuziója, mely a prágai program megvalósítását megelőzte, szintén nem ment máról-holnapra. Sőt az is bizonyos, akármilyen jó a bécsi, berlini, vagy prágai példa, szószerint és változtatás nélkül még sem lehet Pestre áthelyezni s itt nálunk egy speciális, az itteni viszonyoknak megfelelő tervezetre lenne szükség. De nem a mi feladatunk tanácsokat adni. Az újságíró elvégezte feladatát, ha nagy vonalakban rámutat valamilyen megoldási lehetőségre. Megelégedéssel tölt el bennünket *Eppler Sándor* véleménye, aki maga is leszögezi, hogy nagyvonalú szociális programra lenne szükség. Prága ezt a programot a centralizációs elv megvalósításával próbálja megoldani. Vannak más vélemények, amelyek viszont a detailrozott munkának hívei, mondván, hogy a detailrozottság nagyobb tömegek bevonását teszi lehetővé és minél nagyobb tömegek vesznek részt egy szociális segély-akcióban, annál nagyobb anyagi eredményre lehet számítani.

Nem vitatkozunk a kétféle felfogással, csak egyet hangsúlyozunk: a prágaihoz hasonló programra itt is szükség lenne s szeretnénk remélni, hogy az arra illetékesek meg fogják találni a módot, hogy egy ilyenfajta programot meg is lehessen valósítani.

Sass Irén

A sirok ápolása

ugy a régi kerepesi uti, mint az új központi izraelita temetőben

április 15-én veszi kezdetét.

Befizetések a **Pesti Chevra Kadisa** székházában **VII., Erzsébet-körut 26.** szám alatt **már most** eszközölhetők, esetleg ugyanoda postán is beküldhetők.

KÓSA MIKLÓS:

Az elnök úr^{*)}

A zsidó hitközségnek újra Stern Samu az elnöke. Ő az első zsidó Magyarországon. Ez a pozíció kétségkívül jelentős és kell, hogy súlyos, szava és érdeme legyen annak a közéleti tényezőnek, aki betölti. Kevesen tudják, ki volt, mi volt Stern Samu és hogy jutott odáig, hogy a maga vallásának főreprezentánsa legyen.

Stern Samu egy kis fehérmegyei faluban született, melynek neve is furcsa: Navalyád. A derék navalyádi bérlő, aki édesapja volt, egyszerű, ortodox hittan-hallgatónak szánta gyenge, beteges kisfiát. Annak is indult, de egész másként végzte. Ugy látzik, az öreg kis gazdasága a fiuban már gyökeret vert. Stern Samu érdeklődni kezdett a gazdálkodás iránt, főleg a tejtermékek foglalkoztatás és harminc év előtt már vállalata volt; a Dunántúli vajkivitel részvénytársaság.

Azután Pestre került, még jobban specializálta magát a tejen, látta, hogy mily szervezetlen a főváros tejellátása és mit lehetne itt teremteni és — megkeresni. Megalapította, illetve felfrissítette az Általános Tejcsarnokot, amelyben már ötven ezer béke koronával volt érdekelve, ugyanannyit fektetett be a Tejgazdasági vállalatba. Nemsokára megkapja Wabits Lujza híres birtokának zárgondnokságát. A világháború előtt kétszáz ezer koronára hecsülték vagyonát, de ez a vagyon és az ő aktivitása nem igen látszott fejlődés-képesnek és a körüli kávéházban, ahol állandó társasága volt, Stern Samut jóindulatú szeretettel kezelték.

A háború kitörése előtt egy pár hónappal a Kereskedelmi Bank, amelynek a leggyengébb és legpechesebb vállalata az Élelmiszerszállító és a hozzákapcsolt hűtőház volt, keresett a piacon valakit, aki ért ehhez a szakmához és megpróbálná rendbehozni a dolgokat. Valaki Stern Samut ajánlotta és hamarosan delegálták is őt, félig titkári és félig igazgatói minőségben az érdekes Kűszler Henrik mellé. Stern kiment a messzi Tóth Kálmán uccába és hozzálátott a rendcsináláshoz. Még semmit sem tudott produkálni, amikor kirobbant a világháború. Ekkor Stern Samunak még csak tizenötezer ko-

rona évi fixuma volt, de amerikai szerencséje: a háború, rövid hevek és hónapok alatt páratlan konjunktúrát zúdított a nyakába. A beteg, vértelen vállalat erőre kapott. Stern Samu felhalmozott vadat, halat, s mi jó falat, terjeszkedni kezdett, kisebb hadseregszállításokat vállalt, majd súlyos szerződéseket kötött és lassanként a Kereskedelmi Bank pénzén élelmezni kezdte Budapestet.

Stern Samunak szárnyai nőttek, a nagy föllendülés persze az ő nevéhez fűződött s egy szép napon Kűszler már nem is volt a vállalatnál és ő ült be a szobájába. Kedvence lett Lánczy Leónak, mert a deficit helyett osztalék-kilátások kezdtek jelentkezni. Stern Samu már autón járt, kocsikázott Budára, Bécsbe, sőt Berlinbe, a vállalat megdagadt, terjeszkedett, hízta az országot, a monarchiát, Németországot, főleg azonban önmagát és — Stern Samut. Egymásután alakultak az alvállalatok a fővárosban és a vidéken: nagy urak is szóbaálltak már vele: tábornokok, államtitkárok, képviselők keresték a barátságát, bár ő maga sovány és szerény maradt. Az élelmiszerszakmában a vágómarhától a baromfiig, a tojástól a hagymáig, a gabonától a kölesig minden az ő birodalmába tartozott, de az első szerelmét a tejet sem hagyta cserben; összeharcolta az Általános Tejcsarnokot a Központi Tejcsarnokkal a Kereskedelmi Bank égisze alatt és a pesti gyermekek két évtized óta jórészt az ő tejét szívják. Közben udvari tanácsos lett, pompásan berendezkedett, ankéten elnökölt, miniszterek igazodtak utána és nála nélkül nem döntöttek a központi hatalmak gyomor-ügyeiben Budapesttől Berlinig.

A háborúnak is vége szakadt egyszer és úgy látszott, hogy a konjunktúrának is befellegzett. Stern Samut azonban nem hagyta el szerencséje: Károlyiékkel épp úgy jóba tudott lenni, mint a kurzussal és az ő óriási üzeme egy kicsit megtápázva és ellankadva; újra bekapcsolódott a régi fogantyukba. A Futura; a Hangya; a Mezőgazdák Szövetkezete üzlete mögött egymásután bukkant fel az Élelmiszerszállító árnya: Stern Samu mindenben benne volt; persze benne volt az árukrachban is; leadott egy-kétszáz milliót; nem ő; hanem a vállalat, amelynek azonban ez meg se kottyant. Weiss Fülöp ennek

*) Ez a cikk Falus Ferenc kitűnően szerkesztett „Hetli Ujság”-jában jelent meg.

ellenére nem volt hajlandó megvárni az újabb világháborút, hanem alaposan elkezdte restringálni Stern Samu gavaleros hitelkeretét és egymásután likvidáltatta az Élelmiszerszállító alvállalatát. Persze ez Sternnek nem igen tetszett, megsértődött és téreált, talán azzal a utkos remenyességgel, hogy nélküle összeműlnek az egész konzern.

Weiss pulóp azonban nem ijedt meg, folytatta a leépítést, végül Stern is kibeküit. kötött egy új szerződést és tokozatosan újra bekapcsolódott az aruuzietbe a konjunktúra javulásával. Az Élelmiszerszállító megint megtalálta a maga helyét és ha nem is táptalja az összes magyar gyomrokat és nem eteti a tenyeréboi a központá hatalmakat, mint a háborúban, megis erősen tettekkel tényező a maga szakmájában.

Milyen varázsvesszőt tartott Navaiyád egyszerű gyermeke a kezében? Hogyan lett kis tejesből nagystilú vállalkozó és Magyarország egyik legnagyobb üzemenek a diktátora? Az a válasz, hogy szerencsés ember volt, nem kielégítő. Stern Samu nemcsak szerencsés volt, hanem tehetséges is. Miben állt a tehetsége? Abban, hogy nem decentralizálta magát soha, nem kapkolott jobbra és balra, nem szállt szembe az árral, hanem kivárta, amíg jött a dagály és a vállára emelte. A tejhez és a vajhoz tudott kezdeni és tejen és vajon keresztül lett az, ami. Az amerikai példát követve, azokét a fezőrökét, kik nem foglalkoztak mással, csak amihez értettek, de amihez értettek, abban azután mindenü a legjobban tudtak.

Stern Samu azt a dogmát vallotta, hogy háborúban és békében egyaránt az első és utolsó szó a gyomoré. Volt idő, amikor úgy látszott, hogy nincs igaza, de végül mindig felülmaradt. Ha nem is volt fenékgig tejfel az élet, a maga tejfelét mindig megtalálta.

A zsidó közéletben is csak azt az elvet követte amit a tejben és vajban: kivárta a dagályt. Egyszer csak a vállára kapta az ár, kiderült, hogy ő a legalkalmasabb arra, hogy a hitközség elnöke legyen és az lett, anélkül, hogy egy lépést tett volna érte. Biztosan így van rendjén és biztos az is, hogy aki ennyire ért az emberi gyomorhoz, kell, hogy értsen az emberi lélekhez is. . .

RADIUS FILMSZINHAZ, Nagymező utca 22—24. Telefon: 22 9—98. Előadások kezdete 3, 5. negyed 8, fél 10 órakor.

Szombattól Szombatig

Krámer Miksa elnök három heti abbaziai üdülés után, hazaérkezett és ismét átvette a Chevra vezetését.

Nagy szerencse, hogy a Széchenyi-regényt a jobboldali Surányi Miklós írta és nem Komlós Aladár. Az nagy baj lett volna.

Dr. Farkas József, a Páva-utcai körzet népszerű rabbija ebben az évben tölti be hetvenedik életévét. Ez alkalomból hívei és tisztelői ünneplésre készülnek.

Én is csak hallottam: Túl a Dúnán egyik főrabbi leánya katolizált és férjhez ment egy századoshoz. A hivek között nagy a konsternáció, az elkeseredés, de a részvét is a rabbival szemben, akin a búskomorság tünetei mutatkoznak.

Dr. Patai József vezetése mellett nagyobb társaság indul április 16-án Palesztinába. Többek között: özv. Bloch Sándorné, dr. Büchler Sándor főrabbi, Beck Jenő és felesége, Eppler Sándor, felesége és anyósa, dr. Eppler Henrik és felesége, dr. Hajdú Miklós és felesége, Schwarcz Sándor (Kunstädter) és felesége, Vidor Emil műépltesz és mások.

Prof. Dr. Donáth Gyula levele

Igen tisztelt Doctor úr.

Nagy érdeklődéssel olvastam a „Mult és Jövő“ jubiláris számában megjelent, „A Vulgata szándékos elírása“ c. cikket. Eszembe jutott az Ön által is említett „Donáth bácsi“ a „paukéd ávon ávausz“ helyes fordítása körüli fáradozása, amelyet a boldogult velem is gyakran megbeszéltem és érthető meglepéssel adott annak kifejezést, hogy mily megtisztelő és szíves fogadtatásban részesült feleségével együtt a Vatikánban. Én azt vélem, hogy a „peahavta le reacha komecha“ nem kevésbé érdemel egy kis utánjárást. Hogy a „reá“ nem amicus, hanem proximust jelent, ezt az Exod. 2. 15-al döntően bizonyítja és itt a Vulgata is helyesen fordítja. Hogy miként lehetne most a szükséges lépéseket könnyen és különös költség nélkül megtenni, erre nézve szerencsés útmutatást látok ugyanazon jubiláris számban. Prof. Umberto Cassuto-t nagyon alkalmasnak találnám ez ügyben a Vatikánnál eljárni. Így védelme az igazságnak kidus hasém lenne. Mi, igen tisztelt Doctor úr az Ön nézete? Donáth Gyula.

*

Prof. Dr. Donáth, a kiváló egyetemi tanár megtisztelő és érdekes sorai gondolkodásra készítenek. Én ugyan továbbra is azt tartom, hogy jelen esetben a Vulgata szándékos elírásával állunk szemben, mellet a Vatikán soha, semmilyen körülmények között nem fog helvesbiteni. Ennek tudatában felkértem Dr. Munkácsi Ernő urat, aki állandó levelezésben áll Cassuto professzorral, hogy emítse meg előtte a kérdést, illetve hogy küldje be neki a cikket olasz fordításban és kérje ki a véleményét. Egvébként a szóbanforgó cikket itt adjuk a „Szombat“ olvasói számára:

„A VULGATA SZÁNDÉKOS ELIRÁSA”

A legkiválóbb német stilművészek egyike: Daniel Sanders — azt írja egyik művében, hogy a világirodalom, — beleértve a bibliát is — legklasszikusabb mondata a következő: „És mondá Adonáj: Legyen világosság és lőn világosság.“ Szerinte ez a mondat volt a tanító-mestere minden idők nagy stilisztáinak. Ezen a mondaton lehet is stilst és tömörséget tanulni! A teremtés gigászi művének, a nagy ouverturenak, kezdő akkordja, ez a fenségesen egyszerű mondat, ami a legnagyobb eseményt hat egyszerű szóban, teljes pompával állítja mielőnk. Ez vonatkozhatik a stílusművészetére, azonban valóságban a világon létező minden írásmű közül a leggyakrabban idézett és legjobban forgalomba lévő mondat a biblia következő mondása: (Leviticus 19. 18.) Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat! Ez az a mondás, amit az evangelium szerint Jézus homloktérbe helyezett ezt főparancsolatnak minősítve. Erre a mondásra roppant büszke a kereszténység és a régi antiszemita szerették volna letagadni a mondás ótestamentumi eredetét. A mai fajvédő antiszemitizmusnak ilyen gondjai nincsenek, mert ők az ótestamentummal együtt az újtestamentumot is indexre tették.

Szerény nézetem szerint, alig van a bibliának még egy mondata, amely annyira rászorulna magyarázatra, mondhatnám, amely annyira értelmetlen volna, mint éppen ez a folyton idézett mondat. Behatóbban még alig foglalkoztak evvel, csak elvétve találunk nagyobb tanulmányokban erre a mondatra is vonatkozó kisebb megjegyzéseket, amelyek azonban nem foglalkoznak eléggé behatóan a dologgal. Már a

talmud bölcsei is érezték, hogy ez a mondat bővebb magyarázatra szorul. Rabbi Akiba is nyilatkozik a kérdésben, de főképpen Ben Ázzáj. Találunk a fejtegetések során oly megjegyzést is, hogy két emberélet nem egyforma, és az ember még saját testrészeit is külön értékeli egyiket jobban szeretve, mint a másikat, és amikor arról van szó, hogy kezét, lábát, vagy szemét áldozza fel, akkor ez az osztályozás előtérbe nyomul.

Achad Haam egyik értekezésében foglalkozik a kérdéssel és megállapítja, hogy a „Szeresd a felebarátodat, mint tenmagadat“, a *hilleli stilizációban* — amely pedig nemleges — sokkal több tartalommal bír, mint az eredeti bibliai idézetben.

Az itt tárgyalt bibliai idézet héberül így hangzik: „*W'achamtu l' re'achu kamochu.*“ Három rejtelmes problematikus szó! *W'achamtu*-szeresd. Itt mindjárt felvetődik az a kérdés, lehet-e a szeretetet imperatívus előírni, mikor a szeretet egész más mélységekből fakad, de semmi esetre sem parancsszóra. — A második szó: *l're'achu*. Itt viszont felmerül az a probléma, hogy mit értünk a „*reach*“ szó alatt, barátot-e, vagy *embertársat*? A magyar Károli féle fordítás: „felebarát,“ az megfelel, ugyiszintén a Septuaginta fordítása: „*plesion*,“ ez németben úgy hangzik: „*deinen Naechsten.*“ Ennél a szónál még egy probléma van, t. i., hogy a *l're'acha* dativus. Helyes fordítása tehát „felebarátodnak“, úgy, hogy ebből kiindulva egy német tudós szabadon úgy fordította. ezt a híres mondást: „Kívánj felebarátodnak (olvan jót) mint tenmagadnak.“ A harmadik szó a: *kamochu*, melynek általános fordítása mint tenmagadnak, szintén nem felel meg, mert pontosan, hájszálig úgy szeretni az embertársat, mint önmagát — mégsem lehet.

Moses Mendelssohn köréhez tar-

tozó egyik műfordító ezen harmadik szó problémájának súlya alatt a híres mondatot a következőképpen fordította: „*Liebe deinen Naechsten, (kamochu) er ist, wie du!*“

Én ebben a kérdésben hosszabb értekezést irtam, amelyet legközelebb sajtó alá fogok rendezni, itt csak arra akarok rámutatni, hogy a Vulgata a Septuagintától eltérően, de eltérően a magyar, német és a többi fordítástól is, úgy fordítja a híres mondatot: *Diliges amicum tuum (szeresd barátodat) sicut te ipsum*; ahelyett hogy helyesen így fordítaná: *Diliges proximum tuum, (szeresd embertársadat) sicut te ipsum!* Pedig a Vulgata nagyon jól tudja, hogy „*rea*“ nem barát (*amicus*), hanem: embertárs (*proximus*). Ezt bizonyítja az Exodus 2.13. alatt található mondásnak: *Lama take reachu*, vulgatai fordítása, ami így hangzik: „*Quare percussis proximum tuum?* (Miért ütöd embertársadat? és nem *amicum tuum*, vagyis barátodat. A Vulgatának ez a különös fordítása abban leli magyarázatát, hogy a fordító összhangba akarja hozni ezt a mondatot a „hegyi beszéd“ szintén nagyhires kitételével, ahol nem embertársról, hanem barátról van szó. (Máté. V. 43-48.)

Nem akarom utánózni Donáth bácsit, de ezzel a kérdéssel is érdemes volna elmenni Rómába és felhívni a Szent Collégium figyelmét arra, hogy Vulgata ezen a helyen is helyesbbitést igényel. Én azonban nem vagyok olyan naív és nem tudom elképzelni, hogy ez valaha is bekövetkezhetnék és kizárólag arra szorítkozom, hogy a Mult és Jövő jubileuma alkalmából az elmondottakat lerögzitem a lap széleskörű olvasótáborra előtt, mert a Vulgata szerinti fordítás a híres mondat értékelését erősen lecsökkenti.

A „Libánon“ igazi cédrusai

– Levél a szerkesztőhöz –

A „Szombat“ múlt számában nagyon szép kíváncsivátevő ismertetését olvattam a „Libánon“ című most megindult folyóiratról, amiért be is szereztem. Igazán tetszetős külsejű és magas szinten mozgó tartalmú kiadvány, de az ügy érdekében éppen a „Szombat“ útján akarom felhívni a folyóirat figyelmét néhány dologra. A „Libánon“ tulsokat akar. Irodalmat, tudományt, kritikát akar szolgálni, egyaránt akarja teljesíteni a Magyar Zsidó Szemle, az Imit Évkönyv, a Múlt és Jövő, az összes felekezeti folyóiratok feladatait. Ilyen óriási célkitűzést egy ilyen kis terjedelmű folyóirattal szolgálni akarni — lehetetlen. Lehet, hogy a Libánonnak ehhez elég cédrusa van — cédrusok alatt a talmud a nagy férfiakat érti — de nincs elég pénze hozzá. Tisztában kell lenniök a megindítóknak azzal, hogy ha nem akarnak kimondott szakközlönyt kiadni, akkor meg kell válogatni a közleményeket. Mert hogyan adhatnak pedagógusok és konzervatív hitű zsidó emberek a közönség kezében olyan értekezést, amely azzal kezd: „Az ősi zsidóság más vallásokkal ellentétben még nem tud a másvilági életről.“ (Hát olyan alacsony rangú volt ez a zsidó vallás? Vagy olvasuk tovább: „Vannak azonban a bibliában a halállal és temetéssel kapcsolatban oly kifejezések, amelyekből arra kell következtetnünk, hogy eredetileg az ősi zsidó nép mégis hitt a halál utáni élet lehetőségében.“ (Szóval „mégis“ hitt, de csak eredetileg, mert később — mi lett?)

Az értekezés végén azt olvastuk: „A bibliai zsidóság azonban nem tud külön lélekről, mely a halál után elhagyja a testet, náluk ezért ilyen felfogásról nem lehet szó. A lélek halhatatlanságának a gondolatát ők nem ismerték. „Hát a szerkesztő urak nem vették észre, hogy szer-

ző idézi a Prédikátor-t, ott pedig meg van írva: „Visszatér a por a földbe, amiből lett a szellem pedig visszatér az Istenhez, aki adta.“ És nem ismeri a szerző és távolabbi értelemben a szerkesztőség a XVI. Zsoltárt, amelyben az imádkozó Isten felé tekint azzal a hívő szóval: „Nem fogod elhagyni a lelkemet az alvilágnak, nem engeded jámborodat látni a pusztulást“ Vagy LXXIII. Zsoltár sóhajos reménye: „Elvész az én testem és szívem, de szívem szirtje és osztályrésze az Örökévaló megmarad örökre . . .“ Vannak már mindenféle orgánumok, komoly tudományos, szép irodalmi lapjaink és kiadványaink, de szépirodalmi lapunk még nincs. Csak ha az utóbbi akar lenni a „Libánon“, akkor nem fölösleges és ebben a reményben kívánjuk hogy növekedjék és adjon a magyar-zsidó szépirodalomnak hatalmas cédrusokat.

BIBLIOPHIL

Jüdische Memoiren aus drei Jahrhunderten

A Schoecken kiadóvállalat valóban missziót teljesít a remek kiállítású, kitűnő könyveikkel. Ma Németországban zsidó vállalkozásoknak zsidó tárgyú könyveket kiadni, szinte hősiesség. Az egész világ csodálatát vívja ki ez a kiadóvállalat, amely kiteve magát az üldöztetés ezer kellemetlenségének és veszélyének hozza ki kéthetenként könyveit.

A „Jüdische Memoiren“ Tizenhárom zsidó írásait tartalmazza, Ascher Lewi aus Reichshofen, Glückel von Hameln, Aron Isak, Henriette Herz, Salomon Maimon, Aron Hirsch Heymann, Moritz Oppenheim, Berthold Auerbach, Therese Derient, Hewmann Steinthal, Julius Ridenberg, Sigmund Mayer, Moritz Lazarus írásai a zsidóság életét vetítik 300 év tárlatán át, kalideoszkópszerűen élénk. Naplók, magánéletek megnyilatkozásai ezek, és mégis érezni mögöttük a zsidóság nagy küzdelmeit és tragédiáját.

Ezüst

disztárgyak és evő-
eszközök a legolcsóbb
gyári árban

Schleifer

ezüstárugyár, Kazinczy-u. 10
(Rákóczi-ut közelében)

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Nem olvasom

A budai hitközség közgyűlésén dr. Berényi Sándor élesen támadta dr. Endrei Henriket, a VI. községkerület elnökhelyettesét. Nehezen tudom elképzelni, hogy akit az egész felekezet oly előnyösen ismer, csak éppen Berény dr. ne ismerné Endrei Henriket, hogy ő nem harcias természet, melegszívű, jó ember, aki reggeltől estig a Chevra érdekében és a Chevra szegényeiért buzgólkodik. Nehezen értem, miként vállalhatta és játszotta el az intrikus szerepét Berény dr. a budai közgyűlésen, mikor tudtommal ő is Endrei Henrik tisztelő hívei közé tartozik.

Nem olvasom

Dr. Friedmann Dénes újpesti főrabbi a rabbiszeminárium banquetjén a következő érdekes életrajzi adatokat sorolta fel. Negyven év előtt avatták rabbivá: Dr. Heller Bernátot, dr. Hoffer Ármint, dr. Adler Vilmost. 30 év előtt: Dr. Groszmann Zsigmondot, dr. Richtmann Mózeset, dr. Weisz Sámuel, dr. Bosrodi Józsefet, dr. Schönfeld Áront. 1936-ban töltik be 70-ik életévüket: Dr. Fényes Mór, dr. Farkas József, dr. Kohlbach Bertalan, dr. Frisch Ármin, dr. Krausz Sámuel.

Olvasom

Két új bélyegtipust bocsájtanak ki Németországban. Az autó felfedezőit ábrázolná a két bélyeg, Benzet és Daimlert. Csakhogy Németország „szórakozott” urai

elfeledkeztek arról, amit különben az egész világ tud, hogy az autót Siegfried Marcus találta fel. Igaz nem volt árja, de feltalálói zsenijéből az új urak erőfeszítése már nem homályosíthatja el. Mindenestre imponáló az a gyorsaság, amellyel Hitlerék behelyettesíteni próbálják a zsidó nagyságokat. Sikerül...?

Nem olvasom

Milotay István képviselő úr sűrűn utazik a közúti járműveken és ott alkalma van találkozni a frontharcos Katz-cal és bizonyos Nádorokkal, akiket valaha úgy hívtak, hogy Neugroschel. Ezeket a magyarosított nevű embereket rendszerint glosszával szokta ellátni. Most nélkülözzük a szatirikus glosszát, midőn szembenállunk a magyar kulturának az utóbbi évek egyik csúcsteljesítményével. Nagy sikerrel adják a Magyar Színházban a *Néma leventét*, melynek szerzője Heltai Jenő, rendezője Hevesi Sándor, egyik főszereplője Törzs Jenő, diszlettervezője Upor Tibor és nélkülözöm a glosszát, mely közli velem, hogy ezeket az urakat azelőtt, hogy hívták. Az sem lett volna érdektelen, ha Milotay úr lerögzíti, hogy Bajor Gizi az iskolában még Bayer Gizella névre hallgatott.

Olvasom

Stephan Kolczak 10.000 dollárt küldött Amerikából Varsóba, özvegy Meinfeldné-nek és négy gyermekének. Kolczak 1919-ben résztvett egy pogromban, amelyben Meinfeld életét vesztette és most ebben a formában próbálja feltámadt lelkiismeretfurdalását megnyugtani.

Olvasom

Amint a Pesti Napló csillagos Szabó professzor írja, évenként nagy élvezettel ropogtatja a neki Weisz Márk, a józsefvárosi templomkörzet volt elnöke által küldött máceszt. — Hogy pedig egy kissé szélsőséges elveket valló gróf-képviselő bérlőjétől libamáját és ugyancsak máceszt szokott kapni, az is köztudomású. Ezt a mácesz-küldést nagyon helyes cselekedetnek tartjuk. Részesíteni kell a libamáj és a mácesz élvezeteiből sok embertársunkat. Ha a zsidókat már nem is tudjuk belőlük kellően részesíteni, mert ahhoz nincs elég pénzünk, legalább a nemzsidókat. Reméljük, hogy olyan hatással lesz rájuk, mint az egyszeri antiszemita egy kitűnő solet fogyasztása. Miután megette a Heine által megénekelt zsidó ambróziát, elragadtatással fölkiáltott: „Nohát ilyen vallást nem szabad üldözni.“

Nem olvasom

A budapesti rabbiszeminárium avatási ünnepélye estéjén intim összejövetel volt az intézet menzáján, az újonnan felavatott rabbik tiszteletére. Dr. Friedmann Dénes valóságos tudományos diszsertációt tartott az intézet történetéből. Megtudtuk belőle a legfontosabb évszámokat, amelyeket nagyszerűen raktározott el az emlékezetében. Megtudtuk például, hogy dr. Fényes Mór 70 éves lett, hogy dr. Richtmann Mózes már 30 éve van felavatva. Az előadót azután nagyon megéltették. Az éljenzés hasonlatos volt ahhoz, amikor orthodox eljegyzéseken a talmudi értekezés előadó vőlegényjelölt felé a baráti erőteljes „sekajach“ üdvözlést hangoztatnak azzal a céllal, hogy hagyja abba, mert félnek attól, hogy közben az ételek kihülnek. Most is éljeneztek nagyon, mert attól féltek, hogy milyen jófejű ember az előadó, a férfiak kora után elkezdni mondani tudományos pontosság-

Magyar királyi osztálysorsjáték

Új játékterv,
nagy nyeremények!

TÖRÖKA. és TSA
BANKHÁZ RT.

Budapest, IV. Szervita-tér 3.
ELÉRHETŐ LEGNAGYOBB NYEREMÉNY

700.000 P

Minden második sorsjegy nyer

Hivatalos sorsjegyárak:

Negyedsorsj.
P 7.—

Fél sorsjegy
P 14.—

Egész sorsj.
P 28.—

Nyereményhúzás
április 17-én és 20-án

gal a jelenlevő és távollevő rabbinék korát.

Nem olvasom

Joachim Prinz nem mindennütt gyakorol kritikát, nem mindennütt mondja el elgondolásait kurtán-furcsán, amint hónapokkal ezelőtt tette ezt Budapesten. Most Munkács környékét látogatta meg és az ottani tapasztalatairól hosszabb cikket írt az „Israelitisches Familienblatt“-ban. A cikkben főképen Masaryk személyével foglalkozik és azt a rég ismert tényt pertraktálja, hogy a cseh légiók milyen szerepet játszottak a világháborúban. A munkácsi héber egyetemről egy sor és az ottani chaszid hitközséggel szemben, valamint annak híres diktátorával, Spira főrabbiával szemben minden kritikát mellőz. Ennek értelmét és magyarázatát nagyon szeretném ismerni.

Nem olvasom

Megyek a Király uccán és halom, hogy két kimondott ortodox külsejű zsidóember beszél egy másik ugyancsak tradicionális szakálviselő atyafival. Hogy mit beszélnek, nem tudom, de megüti fületem ez a kifakadás: „Hát tud meg, hogy ez igazán nem geferlich“. Megyek tovább a Rombach uccában, amikor ugyanilyen két típusu ember párbeszédében felém hangzik a következő kiszólást: „Ich wer dos nicht kiigényelni beim bíróság“. Mind a két mondat természetesen esztétikai szempontból borzasztóan hangzik, az egyikbe a zsargon szó van beágyazva a magyarba, a másikba megfordítva, azonban mondhat akármit is Wolff Károly és Rainiss, a legintimebb bizonyítéká annak, hogy az ugynevezett galíciai réteg Magyarországon mennyire megmagyarosodott.

Olvasom

Dr. Kósa Miklos öles vonalakkal rajzolta meg Stern Samu portréját. A cikk hangosan dicséri Kósa Miklós különös tehetségét, mely minden dicséret mellett kritizál is, de azért a felekezet olvasói élvezni fogják az értékes írást.

Olvasom

Néhány héttel ezelőtt szenzációs hírt váltott ki Eggert Mártának hirtelen elutazása Holywoodból. Mint most kiderült a kiváló filmpacsirta azért volt kénytelen férjével Kiepurával együtt szinte menekülésszerűen elhagyni az amerikai filmeldorádót, mert a társaság felbontotta vele a szerződést, egyben felhívta a rendőrséget, hogy utasítsa ki Eggert Mártát az országból. Minderre pedig az adott okot, hogy Eggert Márta Holywoodban nem-

zeti szociálista propagandát fejtett ki és összeköttetésben állt az amerikai hitleristákkal. Emiatt állítólag súlyos konfliktusa volt férjével, Jan Kiepurával is, aki bájos kis feleségét elválassal fenyegette meg.

Olvasom

Mezőfi Vilmos barátom elküldte nekem az *Amerikai Magyar Népszava* egy példányát és felhívta figyelmemet az ismert budapesti színésznő németországi szereplésére, de ennél sokkal érdekesebbnek találtam azt a közleményt, amely a lap másik oldalán szerepel. A *Verhovay Segély Egyesület* kimutatása szerint fennállása óta több, mint 10.000 magyar özvegynek és több, mint 30.000 árvának nyújtott segílyt. Érdekes, hogy ezt az intézményt a kivándorló magyarok Verhovayról, a tiszaezlári per idejében sokat szereplő antiszemita vezérről nevezték el. Azóta megszűnt teljesen az intézmény *antiszemita* jellege és minden hozzáfordulót valláskülönbség nélkül támogat. Elgondolkoztató és nagyon jóleső tünet.

A SZEGEDI HITKÖZSÉG április hó 5-én tartja rendes évi közgyűlését. Lapzártakor kaptuk az évi jelentést, mely közli Biedl Samu elnök beszédét a Hitközség 150 éves jubileuma alkalmából. Az érdekes és értékes beszédre visszatérünk.

Friebert József cipész

VII., Wesselényi u. 14- Sip utca sarok
Autóbusz megálló.

Készítem a legkényesebb
igényeket kielégítő angol

uri cipőket

fájós érzékeny lábakra és betétre
Elsőrendű varrott uri cipők készen.

Szolid árak!

Olvasom

Egy párisi barátunk értesítése szerint a francia fővárosban megjelenő Le Journal Jonif bejelenti, hogy új neve ezentúl „Samedi“ (Szombat) lesz a Budapesten megjelenő Szombat nevének hatása alatt, mert szerinte nem lehet szebb neve egy zsidó lapnak. Evvel kapcsolatban megemlítjük, hogy Magyarországon már a háború előtt megjelent Ujvári Péter szerkesztésében egy Szombat című lap, amely az akkori időben élénk feltűnést keltett, mivel ellenzéki megmozdulást, kritikai hangot jelentett az akkor tespedit felekezeti közéletben és ezért nagy jövőt jósoltak neki. Ez a reményteljes megindulás állítólag igen nyugtalanította az akkori Egyenlőség szerkesztőjét, Szabolcsi Mihályt, úgy hogy rászorult barátjának, dr. Adler Illés pesti rabbinak vigasztalására, aki azzal oszlatta el aggodalmait: „Ugyan barátom, ne félj, ki tartja Pesten a Szombatot.“ Ujvári Szombatja nemsokára rá megszűnt. Több mint két évtized múlt el azóta, a szombatot talán ma sem tartják sokan Pesten, de a Szombat igen, amint ezt a mellékelt ábra mutatja.

Nem olvasom

Fuchs Benjámín nagyváradi főrabbi elhunyt alkalmából a lapok egy része megemlékezett az elhunyt szeretetreméltóságáról, kedves egyéniségéről, de élete tragikus mozzanatairól is. Hitközségében ugyanis az utolsó időkben kellemetlen helyzete volt, amennyiben a régi művelt orthodox tradíció és az előretörő, a kulturát teljesen mellőzni akaró chaszidikus mozgalom malomkövei között egyénisége szétmorzsolódott. Valóban órási elvátozást jelent, mégpedig nem is a zsidóság javára, a különbség, amelyet a következő két eset domborít ki: Amikor az ötvenes évek elején elhunyt Wahrmann nagyváradi főrabbi, akkor a sírkövére a hitközség még büszkén rávésette az elhunyt doktori címét. Most pedig Fuchs Benjámín elhunytakor a főszónok és a temetés egész efoyasát irányító személyiség Teitelbaum Joél szatmári chaszid rabbi volt, a chaszidikus, a reakció harcos vezére. Azok számára, akik tudják, hogy

Fuchs Benjámín szíves érintkezést tartott fenn dr. Kecskeméti Lipóttal, a kongresszusi zsidóság főabbijával, még tragikusabban nyilatkozik meg ennek a Nagyváradon is szokatlan konciliáns férfiúnak tragikumára. Mert valóban kulturtörténetileg is jellemző az a viszony, amelyben a nagyváradi orthodoxia vezetői állottak a neológ községnél működő dr. Rottenberg Sándor, Ehrlich Ede, dr. Kohut Sándor rabikkal szemben.

Olvasom

A Bánk Bán-ban Tiborc kijelenti, hogy a merániak gyászfátyolt kötnek majd a „hasukra“. E szó körül most vita támadt, némely vélemény szerint úgy kell olvasni, „hajokra“. De az utóbbi nem valószínű. Biztos, hogy Katona József bibliai kifejezést tartott szem előtt, mert a bibliában szó van, hogy a gyász jeléül zsákba övezkednek, azaz gyászjelt kötnek övükre, azaz hasukra.

Van szerencsénk ajánlani szatmármegyei főzdekenben prima kékszilvából főzött, a fehérgyarmati és budapesti orthodox rabbinátus bizonylatával (h e c h s e r) ellátott kiténő minőségű

husvéti szilvapárlatunkat

melyet szabályszerűen lepecsételt edényekben szállítunk.

Egyben közöljük igen tisztelt vevőinkkel, hogy

szesz- és élesztőgyárunk

a budapesti orth. rabbiság állandó felügyelete alatt áll és ellenőrzése mellett kötjük meg évenként a Chómecc eladási szerződéseket.

GSCHWINDT-féle GYÁR R.-T.
Budapest, IX., Ipar-uca 15-21.
Telefon: 35-0-03

NAGY ANDOR (közvetlen tanácsos, székesfővárosi bizottsági tag, rendkívül érdekes indítványt nyújtott be a fővárosi közmunkák tanácsához. Nagy Andor azt kéri, nevezzenek el uccát a fővárosban Goldmark Károlyról, a világhírű zeneszerzőről, Vázsonyi Vilmosról, Magyarország volt igazságügyminiszteréről és Heltai Ferencről, Budapest székesfőváros főpolgármesteréről. Heltainak már volt uccája, de a Wolf-reszim megfosztotta a halott zsidó polgármestert ettől a megtiszteltetéstől. Nagy Andor indítványát a Közmunkatanács legközelebb fogja részletesen tárgyalni.

**NŐI ISTENTISZTELETEK A DOHÁNY-
UCCAI TEMPLOMBAN.** A pesti izraelita hitközség előjárósága az idén is rendszeresíti Peszach és Sevusz között női istentiszteleteinek sorozatát és öt szombaton át április 18-án, május 2-án, 9-én, 16-án, és 23-án mindenkor déli 12 órakor külön istentiszteletet rendez nők számára a Dohány uccai főtemplomban. Az első női istentisztelet április 18-án, szombaton dében 12 órakor lesz a Dohány-utcai templomban, mely alkalommal dr. Hevesi Simon vezető főrabbi kezdi meg a vallásos szemlélet eszmekörét érintő bölcselmi tanításait.

A SIROK ÁPOLÁSA úgy a régi Kerepesi-úti, mint az új központi tisz. temetőben április közepén veszi kezdetét. Befizetések a Pesti Chevra Kadisa székházában, VII., Erzsébet körút 26. sz. alatt már most eszközölhetők, esetleg ugyanoda postán is beküldhetők.

A VIII. KER. Templomkörzet „OMI. KE” Ifjúsági Csoportja 15 éves működésének évfordulója alkalmából f. év március 26-án igen szép ünnepélyt rendezett. — Az ünnepi beszédet Sós Simon a Csoport vezető tanára mondotta, melyben Áron Dezső elnököt és dr. Scheiber Lajos körzeti főrabbit üdvözölte és érdemeiket méltatta. A beszéd végén művésziesen készült emléklapot nyújtott nekik a csoport nevében. A tagok pedig Sós tanárnak könyvalaku, ezüstveretű díszes fadobozt adtak át a jubileum al-

kalmából. Az ünnepélyen a körzet előjárói: dr. Gelencsér Miksa főorvos, Wertheimer Soma, dr. Weinberger Lipót és igen sok vendég vett részt.

DANOS LÁSZLÓ SIREMLÉKE. Előke-
lő nagy közönség jelenlétében avatták fel vasárnap délelőtt a korán elhunyt Dános László kormányfőtanácsos, nagy-szerű műépítész siremlékét a farkasréti temetőben. A Kozma Lajos által készített hatalmas márványtömb körül ott gyülekeztek az elhunyt hozzátartozói. Özvegye és két gyermeke, azután Fejér Lajos, dr. Krausz Béla, Dános Ármán, dr. Kaba Imréné, Steiner Marcel, Elek Arthur, Zimmermann Nándor, Lédermann Pálné családjaikkal. A Pesti Hitközség küldöttségét dr. Glücksthal Samu felsőházi tag, Frey Kálmán és dr. Barna Károly kormányfőtanácsos előjárók vezették. A MIKÉFE küldöttségében: Masten Emil elnök, Gálosi József, Halom Imréné, dr. Kertész Ödön, az OMKE küldöttségében: Magyar Bertalan elnök és Kuttu Gyula, a Szünidei gyermektelep küldöttségében: Breuer Gusztáv és Galambos Jenő vettek részt, az OMIKE részéről: Brammer Ödön, Székely Dezső és neje és dr. Weiler Ernő jelent meg, a Diákbizottság: Fellner Leó elnökkel, a Talmud-Egylet: dr. Taub Ármán, Frankl Lajos és Kollmann Nándorral képviseltette magát. Az építőmesterek küldöttségét Farkas Elek és Román Miklós vezették. Ott láttuk még dr. Vázsonyi János képviselőt, dr. Szold Endre egyetemi tanársegédet, Urbán Sándor és Steiner Sándor igazgatókat, dr. Farkas Ignác, dr. Fuchs Dénes és dr. Flesch Ármán orvos-professzorokat, Tyrnauer Samu kormányfőtanácsost, dr. Freund Pált, Weiszbürg Dénest és Epstein Rezsőt, Kiss Arnold dr. vezető-főrabbi gyönyörű beszédben méltatta Dános László emberi és közéleti kiválóságait, Sirota Sándor főkantor megkapóan énekelt, dr. Stein Emil vezérigazgató a Mikéfe nevében tette le a koszorút Dános László siremlékére, kinek nevét és emlékét, mondta, mindig kegyelettel fogják megőrizni. A kis Dános István megrendítő kádisával ért véget a megható ünnepség.

UTAZÁSI KEDVEZMÉNYEK Magyarországon. Ausztriában. Csehszlovákiában és Németországban. A Budapesti Nemzetközi Vásár igazgatói Magyarországon úgy az oda-, mint a visszautazásnál külön-külön 50 százalékos Ausztriában 25—33 százalékos vasuti kedvezményre jogosítanak. A Wien—Budapesti autóbusszon 35 százalékos kedvezmény vehető igénybe. A csehszlovák vasutak

TOKAJI	A BOROK	LERAKAT
KIRÁLYA		V. NÁDOR U. 5
FUCHS	TOKAJI	TEL: 81-2-74
A KORONÁJA	TOKAJI MINTAPINCE	FUCHS LÁSZLÓ.

összes vonalain a vásárgazolványok tulajdonosa úgy az oda-, mint a vissza-utazásnál 33 százalék kedvezményben részesülnek. A német vasutakon a kedvezmény 25 százalék. A vásárgazolvány alapján Magyarországra vízum nélkül lehet beutazni (utólagos vízum 2,50 P), Ausztriában nincs szükség átutazó vízumra. Németországban a belga és francia utasok díjmentes átutazó vízumot kapnak. Budapestről az utazás a kedvezmény igénybevételével bármely irányban folytatható. Átutazók Ausztriában és Csehszlovákiában csak egyirányban is igénybevehetik a kedvezményt s más útvonalon is visszautazhatnak.

A CSAKY UCCAI V/B. KERÜLETI IFJUSÁGI CSOPORT március 23-iki kultúrestéjén D. Riegler Tibor „A vallás és hazafiság eszméje” címen tartott előadást. Március 30-án dr. Kahan Nison: „Palesztina a brit mandátum alatt” címmel tartott előadást, melyet Komját Ernő körzeti elnök köszönt meg és dicsőrettel emlékezett meg az ifjusági csoport eddigi működéséről.

AZ ÓBUDAI IZR. HITKÖZSÉG vezetősége az 1936. március 22-én megtartott tisztújítás után a következőképpen alakult meg: Elnök dr. Orova Zsigmond, alelnökök: Huszár Jenő, Kozma Gyula, előljárók: Auspitz Manó (uj), Fischer Mór (uj), Herskovics Mihály, dr. Kovács Artur (uj), Löffler Márkus, dr. Mérei Ernő (uj), Polacsek Jenő, Rác Jenő (uj), Róna László (uj), Singer Lázár, Stein Elemér (uj), Szamek Mór, iskolaszéki elnök: dr. Szabó Ferenc.

DÜCKSTEIN ZOLTÁN ÜNNEPLÉSE A VAC-BAN. A VAC alapításának 30-ik fordulóján kívül még egy fontos jubileumhoz érkezett el; Dückstein Zoltán, nek, az izr. reálgimnázium tisztevelő tanárának, a club sportigazgatójának VAC-működése ugyanily jubileumához. Ennek alkalmából a VAC ünnepélyes nyilvános választmányi ülést tartott, hol a jeles zsidó sportférfiu érdemeit dr. Párkány Frigyes elnök, Soós Géza a MOTESZ. főtikára, dr. Groszmann Zsigmond főrabbi, dr. Kohn Zoltán alelnök, Klein Elek ü. v. elnök. dr. Galla Ben Berceller Miklós és Szentiványi Kálmán szép beszédben méltatták. A megjelent sok száz VAC-ista lelkesen ünnepelte sportvezérét.

GYÖR. Körülbelül 30 évi szünet után folyó hó 9-én tartotta a Győri Izraelita Szentegylet Chevra Kadisa tradicionális Chevra Szudoját. Az ékeken díszített termet zsufolásig töltötték meg a részt-

Nagy szerencsében részesülhet,

ha nálunk vesz részt az

osztálysorsjátékban

Főnyeremény szerencsés esetben

700.000 pengő

Minden második sorsjegy nyer.

Rendeljen tehát mielőbb sorsjegyet

WEISS BÉLA és TÁRSA

bankház főelárusítóknál

BUDAPEST, WESSELÉNYI-UTCA 18

Sorsjegyek árai osztályonként:

Egész 28 P, fél 14 P, negyed 7 P

Huzós április 17-én és 20-án

Telefon 423-88

Szombaton zárva

vevő tagok s a győri hitközség vezető egyéniségei. A mindvégig emelkedett hangulatban lefolyt estélyen Perl Sándor elnök üdvözölte a megjelenteket és buzdító szavakat intézett az új tagokhoz. Nagy érdeklődés előzte meg dr. Roth Emilnek, a hitközség új főrabbijának felszólalását, amelyben lelkes szavakkal méltatta a Chevra Kadisa intézmény fontosságát, emberbaráti, magas szintű tevékenységét és hívta fel a jelenlevők figyelmét a Chevra Kadisa támogatására. A frenetikus taps után, amely felszólalását követte, dr. Kalós Henrik kormányfőtanácsos, hitközs. elnök mondott nagyhatású, élénk tetszéssel kísért beszédet. Dr. Polgár Győző felszólalásában igazolta, hogy milyen nagy lelki szükségletet képez ily vallási ünnepély, különösen a mai időkben és kívánatosnak tartja ezen ősi szokás fennmaradását. Dr. Salzer Oszkár, dr. Rothausz György és Salzer L. Lipót értékes felszólalásaik arattak még nagy sikert.

ROSENBERG SÁNDORNÉ elnöklete alatt működő IX. ker. Nőegylet választmánya elhatározta, hogy a népkönyvtár és a gyermekmenzát, mint az elmúlt esztendőben, ez évben is a nyár folyamán nyitva tartja. Peszach első estéjén az öregek részére a második este a gyermekek részére rendeznek szédert. Ezen utóbbi széderesten Kádár Évike és Nagy Andor fogja a házigazda illetve a házikisasszony szerepét betölteni.

A SZERENCSE UTJAI KISZAMITHATATLANOK. Ha biztosítani akarja magának a reményt, hogy a rengeteg nyarremény közül nyerjen, vásároljon sorsjegyet Weiss Béla bankházában, Bpest, Wesselényi utca 18 szám.

VÉRTES EMIL RÁDIÓELŐADÁSA.

Az idei nemzetközi vásár előkészítésében érdekes rádiópropaganda-előadás lesz ez év április 6-án, hétfőn este 9 óra 50 perckor, amikor is Vértés Emil, a pesti izr. hűközség előjárója, a Nemzetközi Vásár ügyvezető alelnöke fog német nyelven 15 perces rádióelőadást tartani ezzel a címmel: „Was bringt die dies-jährige internationale Messe.“ A propaganda-előadásnak nemcsak Budapesten, hanem az egész országban és külföldön is bizonyára nagy érdeklődő hallgatósága lesz!

RABBIAVATÁS. Niszán hó 2-án, március 25-én délelőtt 10 órakor új rabbit avattak a Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet templomában. A zsúfolásig megtelt kis templomba orgonazúgás mellett vonult be dr. Hevesi Simon vezető főrabbi és a tanári kar vezetésével a jelöltek: dr. Birnfeld Sámuel, dr. Deutsch Gábor, dr. Kalmár György, dr. Katona József, dr. Náthán Nándor, dr. Löwenheim Miksa, dr. Presser Béla, dr. Rosenfeld Jenő, dr. Rosenzweig Rezső, dr. Sebestyén József. — Ábrahámsohn Manó főkántor zsoltáréneke után dr. Hevesi Simon professzor, mint a vizsgáztató bizottság elnöke felavató beszédet intézett a jelöltekhez és hatalmas exhortációval hívta fel őket kötelességeikre. Dr. Kalmár György az új rabbi nevében hálás szavakkal búcsúzott a főiskolától és ünnepélyes fogadalmat tett. Dr. Guttmann Mihály rektor magyar és héber beszéddel és ősi avató áldással kente fel Izrael papjait az új magyar rabbikkal. Az ünnepség a Himnusz eléneklésével ért véget. — Este társasvacsora volt az új rabbi tiszteletére a Rabbiképző dísztermében. A vacsorán megjelentek Guttmann rektorral az élen a főiskola professzorai, az összes pesti rabbi és hittanárok, a sajtó képviselői: dr. Kenéz-Kurländer és Pintér főszerkesztők és az új fiatal rabbi. A rabbi nevében dr. Friedmann Dénes főrabbi meleg szavakkal köszöntötte az újonnan avatott rabbikat és Rosenberg Sándorné nőegyleti elnökszónyot, aki a vacsorán háziasszonyi tisztet töltötte be. Az új rabbi nevében dr. Katona József válaszolt az üdvözlésre és felhívta a jelenlevőket a Rabbiképző Barátai Egyesületének megalakítására. Utána dr. Kiss Arnold vezető főrabbi, mint a rabbi vizsgálati bizottság tagja, intézett lelkesítő szavakat új fiatal kartársaihoz. Az asztali áldás után még késő estig maradt együtt emelkedett hangulatban a társaság.

ÓBUDAI FREUDIGER LIPÓTNÉ MEGHALT. Szombat délelőtt tutótüzként terjedt el a templomokban, innét mind szélesebb és szélesebb társadalmi körökben a lesújtó gyász hír, hogy óbudai Freudiger Lipótné szül. Czernobilsky Frida, a kora délelotti órákban, hosszas szenvedés után elhunyt. A Budapesten folyó hó 22-én megtartott gyászszertartás után, amelyen a zsidóságnak és a társadalmi életnek kiválóságai vezetésével felette nagy számú közönség vett részt és amelyen Sussmann Viktor budapesti rabbi, mint mint az elhunyt személyes barátja is búcsúztatta a megboldogultat, a Nagyszonyt családja, utolsó kívánságának megfelelően, Bécsbe kísérte, aholis első férje mellett helyezték örök nyugalomra, dr. Fuchtwang bécsi főrabbi; dr. Rakonitz Dezső és dr. Lindenbaum Leó búcsúszavai után. Gyászolják férje, óbudai Freudiger Lipót kormányfőtanácsos, az orthodox zsidóság vezető egyénisége, fia Lindenbaum Sándor és Sigfrid, leánya Stella férjhezett dr. Rakonitz Dezsőné, veje dr. Rakonitz Dezső és a kiterjedt rokonság. — Pihenjen békében.

AZ IZRAELITA GYERMEKTELEP EGYESÜLET a tavasz beköszöntével egyidejűleg megkezdte a folyó év nyarán **Diósjenőn és a Balaton mellett** végzendő nyaraltatás előmunkálatait. Az egyesületet már is tömegesen keresik fel a szülők, kik gyermekeik nyaraltatását kérik. Az egyesület feladatát mindeddig — immár 27 év óta — a zsidó társadalom nagyszerű áldozatkészségével oldotta meg sikeresen. A nagylelkű és nemesszívű társadalomra támaszkodik ezúttal is és reméli, hogy zsidó szívének megnyilatkozásával most is pártfogásába veszi a főváros **elsatnyult, vérszegény gyermekeit** és elősegíti azt, hogy azok ismét elkerüljenek a főváros nyári forró légköréből, hogy ősszel testben megerősödvé és lélekben felfrissülve kerüljenek haza. Azért az egyesület igazgatósága a bekövetkező Peszach ünnep alkalmával kérő szóval fordul az áldozatkész hittestvérekhez, hogy közvetlen adományokkal vagy a templomban való felajánlás útján tegyék lehetővé a nagyszámú nyomorban **élnylődő gyermekek** ideai nyaraltatását. Biztosan hiszi az egyesület, hogy kérelme ezúttal s meghallgatásra talál mindazoknál, kik szívükön viselik a szegények és szülőlködők szenvedéseit. — Adományok küldhetők az egyesület irodájába (VII., Síp-utca 12. földszint), az Angol-Magyar Bank, a Magyar Általános Hitelbank vagy a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank főintézetéhez.

פסח של Husvéti árut az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk

A felügyeletet az egri főrabbi, főtisztelendő

Schreiber Simon ur
gyakorolja.

A husvéti áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorubb, mint az egész éven át gyártott áru amugy is nagyon szigorú felügyelete. E szigorú rituális felügyelet teljes erejű biztosíték arra, hogy az áru és így különösképen a husvéti áru megbízhatóságához soha kétség nem férhet.

A husvéti árut tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyaszthatják.

FRANCK HENRIK FIAI R.-T.

Budapest, 113, postafiók 5.

Telefon: 68-8-45.

A PESTI IZR. HITKÖZSÉG RENDKIVÜLI KÖZGYÜLÉSE. A pesti izr. hitközség képviselőtestülete szombaton, március 27-én este 7 órakor a hitközség nagy üléstermében rendkívüli közgyűlést tartott, amelyen Stern Samu elnök akadályoztatása folytán dr. Glücksthal Samu elnökhelyettes elnökölt. A rendkívüli közgyűlés napirendjén a számvevőszék elnökének és két elnökhelyettesének megválasztása szerepelt. Eppler Sándor főtisztár tett előterjesztést ez ügyben, rámutatván arra, hogy a számvevőszék ügyeit immár harmadik éve dr. Berger Gyula és Soltész József elnökhelyettesek egyedül vezetik és mindketten immár nyolcadik éve működnek elnökhelyettesi ügykörükben. Ez a nyolc év, de különösen a három utóbbi év, amely idő alatt dr. Berger Gyula és Soltész József elnökhelyettesek önállóan és egyedül töltik be a számvevőszék elnökségének hivatását, az ő kiváló működésüknek oly eredményességéről tesz tanuságot, amely előjárásunknak ismételten megnyilatkozó elismerése mellett méltó az egész képviselőtestület hálájára és elismerésére is. A legapróbb részletekbe ható pontossággal, páratlanul buzgó odaadással és a legteljesebb szaktudás tiszteletreméltó hozzáértésével viszik ők számvevőségünk ügyeit és töltik be oly lelkiismeretesen felelősségteljes tisztégüket, hogy ez hitközségünk pénzügyi ügyvitele szempontjából minden illetékes tényező részére a legteljesebb megnyugvással szolgálhat. Mindezek alapján azt javasolom, hogy a számvevőszék elnökségi tisztségét a közgyűlés egyelőre ne töltsse be, a számvevőszék két elnökhelyettesi tisztségére pedig dr. Berger Gyulát és Soltész Józsefet válasszák meg azzal, hogy a két el-

nökhelyettes az előjáróság üléseire felváltva meghivandó. A közgyűlés egyhangulag elfogadta a főtisztár javaslatát és közfelkiáltással dr. Berger Gyulát és Soltész Józsefet választotta meg újból a hitközség számvevőszékének elnökhelyettesivé. Az újonnan megválasztott elnökhelyetteseket az elnöklő dr. Glücksthal Samu üdvözölte, hangoztatva; hogy a két számvevőszéki elnökhelyettes kipróbált lelkiismeretessége, ügybuzgalma és nagy tudása biztosítékot jelenthet arra, hogy a számvevőszék működése nemcsak a legpontosabb ellenőrzés garanciáját nyújthatja, hanem egyúttal pénzügyi és gazdasági ügyvitelünk tisztaságának igazolásával is szolgálhat minden irányban. Az elnök üdvözlő szavaiért, valamint a közgyűlés bizalmáért Soltész József mondott úgy a maga, mint dr. Berger Gyula nevében meghatott szavakkal köszönetet.

FELHIVÁS. A Pesti Izr. Nőegylet (VI, Bókay tér 4.) alatt egy szülőotthont tart fenn, amelyben minden jelentkező szegény szülő nő díjtalan ápolásban és orvosi kezelésben részesül és ha annak szüksége mutatkozik, újszülöttje számára csecsemőkelengyét is kap a baranyavári Ullmann Emilné nevére elnevezett csecsemő felruházási akciótól. Hogy ez az akció minél több szegény asszonyt részesíthessen a felruházás jótéteményében azzal a benőseséges kérelemmel fordulnak az akció vezető hölgyei a jobbmódú anyákhoz juttassanak fenti szülőotthonunkban minél nagyobb mennyiségben nélkülözhető csecsemőkelengye darabokat.

BLAU LAJOS EMLÉKEZETE. A pesti izr. hitközség magyar zsidó szabadegyeteme meghatározó módon emlékezett meg dr. Blau Lajosról, a rabbiképző nagy rektoráról. Blau rektor 19-ére hirdetett előadása előtt dr. Barna Károly előljáró, a szabadegyetem elnöke meleg szavakkal méltatta a kiváló tudóst, majd dr. Takács Pál, a Blau Lajos Talmudtudományi Társulat vezetőségének tagja olvasta fel Blau Lajos posthumus munkáját az assuani és elefantinei papyruokról. A megjelent közönség megilletődve áldozott a nagy halott emlékének.

AZ IZRAELITA MAGYAR IRODALMI TARSULAT FELOLVASÓ ÜLÉSE Folyó hó 25-én tartotta az IMIT havi felolvasó ülését. Kóbor Tamás elnöki megnyitójában kegyelettel emlékezett meg dr. Blau Lajosról a magyar zsidóság nagy halottjáról. Utána dr. Steiner Lenke kitűnő eszayben ismertette Ágai Adolf írói és újságírói működését születésének századik évfordulója alkalmából. Majd dr. Komlós Aladár értékes irodalomtörténeti ta-

nulmányban vázolta az emancipáció előtt élő magyar zsidó költők működését. A nagyszámu és előkelő közönség lelkesen ünnepelte az előadókat.

AZ „ÁHÁVÁSZ RÉIM” ORSZÁGOS FELEBARÁTI SZERETET EGYLET f. év március hó 19-én tartotta rendes választmányi ülését Reichenberg Jakab alelnök vezetése mellett. Hübsch Alfréd titkár által előterjesztett az egyesület működéséről szóló jelentés helyeslőleg tudomásul vétetett. A tárgysorozat pontjai között szerepelt Ungár Armin elnök lemondása, aki külföldön tartózkodik és így aktíven nem vehet részt az egyesület ügyeinek intézésében. Elhatározott, hogy az egyesület közgyűlését közvetlenül a peszach ünnepek után f. év április hó 15-én tartja, amelyen egyhangulag dr. Rosenák Miksa előljáró kész örömmel ajánlotta fel szolgálatait az egyesület tradicionális céljainak vitelére. Dr. Farkas József és dr. Laczer Dénes rabbik kórházi lelkészek tapasztalataikról számoltak be. Guttmann Mór az egyesület pénzügyi jelentését ismertette. Vámosi Henrik és Dinner A. Emil felszólalásaik kapcsán felajánlásukkal méltó példát szolgáltatottak.

SEL PESZACH CUKOR

az orthodox hechserre reflektáló hithű hazai zsidóság részére
ez évben is

Központi Irodánk irányítása mellett készült.

Ezt a felragasztott 1936. évi dátummal jelzett vignetták tanúsítják.

A cukor gyártása ez évben is a

Selypi Cukorgyár R.-T.

nál BUDAPEST, V., ZRINYI-UTCA 14. szám alatt

történt Silberstein Dávid váci főrabbi vallási főfelügyele alatt

Központi Bizottságunk Rabbicollégiumának vallási döntése szerint: az **orthodox hívők csak olyan kereskedőknél szerezhetik be SEL PESZACH CUKOR szükségletüket, akik üzletükben kizárólag ezen központi felügyelet alatt készült cukrot árúsítanak, nehogy az esetleges elcserelésből vagy összekeveredésből vallási tilomszegések keletkezessenek.**

Budapest, 1936. évi március havában.

**A magyarországi autonóm orthodox izr. hitfelekezet
KÖZPONTI IRODÁJA**

Felolvasó szerkesztő és kiadó: Dr. KENZ-KURLÄNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.

Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszerű papíron 20 pengő.
Postatakarókszámia szám 16.760

NÁDOR (Neufeld Zoltán) NYOMDA Budapest, VI., Vörösmarty u. 47/a.